

Informatīvais ziņojums

“Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu”

I. IEVADS

Informatīvais ziņojums “Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu” ir sagatavots, pamatojoties uz 2019. gada 4. aprīļa Ministru kabineta rīkojuma Nr.155 “Par darba grupu” 3.3. punktu un Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 202. punktā noteikto valsts aizsardzības attīstības virzienu – visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu.

II. VISAPTVEROŠA VALSTS AIZSARDZĪBAS SISTĒMA

Visaptveroša valsts aizsardzība ir noteikta kā viena no valdības prioritātēm, kas paredz stiprināt aizsardzības spējas sasaistē ar valsts un sabiedrības gatavību pašorganizēties un pārvarēt krīzes. Ministru kabineta 2019. gada 8. janvāra sēdē (prot. Nr. 1 29. §) tika izskatīts Aizsardzības ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums “Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanu Latvijā”¹, kurā iezīmēti nozīmīgākie visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas pamatelementi, tās darbības mērķi, uzdevumi un sasniedzamie rezultāti, kā arī veicamās darbības sistēmas pakāpeniskai ieviešanai. Līdz ar to 2019. un 2020. gadā tika veiktas nozīmīgas iestrādes visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas procesā, kas ir apkopotas informatīvajos ziņojumos "Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu"²,

Iepriekšējos gados gūtie secinājumi par visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas specifiku un ar to saistīto jautājumu risināšanu, kā arī apzinātie secinājumi no Covid-19 krīzes situācijas tika aptverti arī visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas procesā 2021. gadā. 2021. gada ietvaros Aizsardzības ministrija īpaši aktualizēja nepieciešamību nodrošināt valstij un sabiedrībai svarīgu funkciju darbības nepārtrauktību dažādos apstākļos, sadarbības stiprināšanu ar dažādu nozaru komersantiem un noturības sekmēšanu pret jebkāda veida krīzēm. Covid-19 pandēmijas noteikto ierobežojumu un problemātikas dēļ arī visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas process tika pielāgots attiecīgajiem apstākļiem, taču vienlaikus ar Covid-19 saistītā krīzes situācija akcentēja visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas nepieciešamību, jo sistēma balstās uz visas sabiedrības un valsts institūciju gatavību pārvarēt jebkura veida krīzi.

III. STARPNOZARU SADARBĪBA VISAPTVEROŠAS VALSTS AIZSARDZĪBAS JAUTĀJUMU KOORDINĀCIJĀ

Visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešana aptver visas nozaru ministrijas, tādējādi arī 2021. gadā starpnozaru sadarbība visaptverošas valsts

---

¹ Informatīvais ziņojums “Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanu Latvijā”. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40462120>

²Informatīvais ziņojums "Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu" par 2019. gadu. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40484513>;

Informatīvais ziņojums "Par visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas progresu" par 2020. gadu. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40498471&mode=mk&date=2021-03-18>

aizsardzības jautājumu koordinācija tika pārraudzīta no 2019. gadā izveidoto darba grupu puses. Ņemot vērā valstī izsludināto ārkārtējo situāciju, aktīvo Ministru kabineta darbu Covid-19 infekcijas izplatības un seku pārvarēšanas jomā, visaptverošas valsts aizsardzības jautājumu koordinācijas darba grupas sanāksmes ministru līmenī tika atliktas, balstoties uz noteiktajām valdības prioritātēm un Ministru kabineta noslodzi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldībā. Līdz ar ministriju iesaisti Covid-19 pandēmijas pārvarēšanā un Civilās aizsardzības operatīvās vadības centra mācībās, kas norisinājās 2021. gada 2.-3. septembrī, 2021. gadā netika paredzētas ministriju resoriskās mācības. Savukārt darba grupa visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas izstrādei un nepieciešamās rīcības noteikšanai valsts sekretāru līmenī 2021. gada ietvaros tika sasaukta divas reizes - 15. janvārī un 19. februārī.

Esošie drošības vides apdraudējumi skar ne vien militāros izaicinājumus, bet arī daudzas citas jomas, kā piemēram, finanšu sektoru. Pēc Covid-19 pandēmijas pirmā viļņa un ar to saistītās ekonomiskās lejupslīdes daudzviet pasaulē īpaši tika akcentēta nepieciešamība rūpīgi izvērtēt ārvalstu tiešo investīciju ieplūšanu valsts ekonomikā un tautsaimniecības noturībā. Tādējādi ar Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes regulu 2019/452³ tiek paredzēts izveidot regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanai, ko dalībvalstis veiku, pamatojoties uz drošības vai sabiedriskās kārtības apsvērumiem. Nosakot, vai ārvalstu tiešie ieguldījumi varētu ietekmēt drošību vai sabiedrisko kārtību, dalībvalstis var apsvērt to iespējamo ietekmi uz kritisko infrastruktūru, kritiskām tehnoloģijām un divējāda lietojuma precēm, kritisku resursu piegādi, tostarp energopiegādi vai izejvielu piegādi, kā arī pārtikas nodrošinājumu, piekļuvi sensitīvai informācijai, kā arī plašsaziņas līdzekļu brīvību un plurālismu. Arī Latvijā tika stingri atbalstīta nepieciešamība rūpīgi novērtēt ārvalstu tiešo investīciju ieplūšanu katras valsts ekonomikā. Balstoties uz 2020. gada 25. jūnija Ministru prezidenta Artura Krišjāņa Kariņa izdoto rezolūciju Nr.8.5./2020-DOC-1567-1219 par nepieciešamību izstrādāt regulējumu, kas nosaka kārtību, kādā tiek veikta ārvalstu tiešo investīciju radīto potenciālo risku novērtēšana, tai skaitā paredzot valstij stratēģiski nozīmīgas jomas, Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra vadītā darba grupa visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas izstrādei un nepieciešamās rīcības noteikšanā 2021. gadā turpināja pārraudzīt 2020. gadā iesākto ministriju izvērtējumu par minētās regulas īstenošanu, izvērtēja trešo valstu investīciju potenciālo kontroles mehānismu iespējas un lēma par tālāko virzienu normatīvo aktu pilnveidošanā. Balstoties uz ministriju un saistīto iestāžu ekspertu sanāksmēs izstrādātajiem priekšlikumiem un valsts sekretāru darba grupas sēdēs nolemtu, tika izstrādāts likumprojekts “Grozījumi Nacionālās drošības likumā”⁴ – grozījumi paredz nostiprināt vienotu sistēmu un mehānismu, kā tiek izvērtēts un novērsts ārvalstu tiešo investīciju apdraudējums kritiskajai infrastruktūrai un nacionālajai drošībai nozīmīgām juridiskām personām, kas ietekmētu ne tikai kritisko infrastruktūru un kritiskās tehnoloģijas, bet arī piekļuvi sensitīvai informācijai, tostarp personas datiem, vai spēju kontrolēt šādu informāciju, kā arī kritisku resursu piegādi. Plānots, ka minētie grozījumi tiks pieņemti 2022. gada ietvaros.

Lai stiprinātu pašvaldību kapacitāti un gatavību reaģēt krīzes situācijās, tajā skaitā kara vai militāro draudu gadījumā, Aizsardzības ministrija sadarbībā ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem (turpmāk arī – NBS) un Zemessardzes

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 19. marta regula (ES) 2019/452, ar ko izveido regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanai. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0452>

⁴ Likumprojekts “Grozījumi Nacionālās drošības likumā”. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40500357>

atbildīgajām brigādēm 2021. gadā turpināja 2020. gadā uzsākto mācību ciklu pašvaldību civilās aizsardzības komisijām. Mācību laikā tiek izspēlētas dažādas situācijas, kurās civilās aizsardzības komisijām jānovērtē, jānovērs riski un jānosaka reaģēšanas plāns, lai nodrošinātu sabiedrību ar pamatvajadzībām militāra konflikta gadījumā. Mācību ietvaros tiek aktualizēta pašvaldību izstrādāto civilo aizsardzības plānu praktiskā izpilde, it īpaši ņemot vērā, ka tajos ir ieviesta nepieciešamība iekļaut atsevišķu sadaļu par pašvaldības rīcību kara, militāra iebrukuma vai to draudu gadījumā. Lai arī mācību sākotnējo norisi ietekmēja ar epidemioloģisko drošību saistītie ierobežojumi, mācības sekmīgi norisinājās Alūksnes un Valkas pašvaldībās un tās tiek plānots organizēt vairākās pašvaldībās arī 2022. gadā.

IV. VISAPTVEROŠAS VALSTS AIZSARDZĪBAS SISTĒMAS IEVIEŠANAS PROGRESS

Sadarbības sekmēšana starp privāto un publisko sektoru aizsardzības jomā

Visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas sākotnējā posmā kā viena no prioritātēm tika izvirzīta sadarbības sekmēšana starp privāto un publisko sektoru aizsardzības jomā, tādējādi Aizsardzības ministrija turpina ciešākas sadarbības veicināšanu ar valsts institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un privātā sektora pārstāvjiem, lai organizētu mācības un pilnveidotu to zināšanas par nepieciešamo rīcību krīzes un kara gadījumā.

No 2021. gada 30. augusta līdz 3. oktobrim visā Latvijā norisinājās NBS militārās mācības “Namejs 2021”, lai pārbaudītu un pilnveidotu vienību gatavību izvērsties valsts aizsardzības uzdevumu izpildei gan patstāvīgi, gan arī kolektīvās aizsardzības sistēmas ietvaros. Mācību ietvaros tika realizēta sadarbība ar Iekšlietu ministrijas struktūrām, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu, pašvaldībām un privātajiem uzņēmumiem, tādējādi stiprinot visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu. Proti, militāro mācību “Namejs 2021” ietvaros tika izspēlēti arī tautsaimniecības resursu mobilizācijas elementi, mācībās kopumā iesaistot 30 komersantus, kuriem tika izsniegti mobilizācijas pieprasījumi, tādējādi testējot mobilizācijas procedūru piemērošanu un nodrošinot NBS vienības ar resursiem un pakalpojumiem, kas nepieciešami, lai veiktu mācībās noteikto valsts aizsardzības uzdevumu izpildi.

Aizsardzības ministrija 2021. gada 2. un 3. septembrī organizēja valsts apdraudējuma pārvarēšanas mācības “AMEX 2021”, kas vienlaikus noritēja militāro mācību “Namejs 2021” ietvaros. Lai pārbaudītu gatavību militārām un hibrīdkrīzēm, Aizsardzības ministrijas mācības aptvēra plašu iesaistīto dalībnieku loku – mācības notika sadarbībā ar NBS, Iekšlietu ministriju un tās pārziņā izvērsto Civilās aizsardzības Operacionālās vadības centru, kā arī citām valsts pārvaldes institūcijām, kas saskaņā ar mācību scenāriju tika iesaistītas valsts apdraudējuma pārvarēšanā, turklāt pirmo reizi šāda veida mācībās tika iesaistītas Rīgas, Cēsu, Rēzeknes un Jelgavas pašvaldības un to civilās aizsardzības komisijas, kā arī vairāki privātie uzņēmumi. Mācības veicināja labāku izpratni par institūcijām nepieciešamajām darbībām krīzes laikā, kā arī informācijas apmaiņu un sadarbību starp aizsardzības nozari un iesaistītajām nozarēm.

Visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas ieviešanas procesā būtiska nozīme tiek piešķirta arī NBS sadarbības attīstīšanai ar privāto sektoru, par piemēru minot mobilitātes un pretmobilitātes jomu. Lai attīstītu dažādu tautsaimniecības nozaru iesaistes lomu valsts aizsardzības un noturības spēju pilnveidošanā saskaņā ar visaptverošas valsts aizsardzības pamatprincipiem, NBS 2021. gadā ir noslēguši

līgumus ar vairākiem komersantiem par sadarbību mobilitātes vai pretmobilitātes pasākumu nodrošināšanā, nosakot sadarbības kārtību valsts apdraudējuma gadījumā, kad ir izsludināts izņēmuma stāvoklis, un miera laikā militāro mācību vajadzībām.

Savukārt 2021. gadā no 12. līdz 13. maijam un no 18. līdz 19. maijam attālināti norisinājās otrais valsts aizsardzības seminārs, kurā piedalījās iestāžu, uzņēmumu un nevalstisko organizāciju vadītāji, politiķi, akadēmiskās vides pārstāvji un žurnālisti, lai pārrunātu visaptverošas valsts aizsardzības īstenošanu un sekmētu starpnozaru sadarbību.

Lai pilnvērtīgi ar drošības un aizsardzības pasākumiem tiktu nodrošināti visi kritiskās infrastruktūras objekti, Aizsardzības ministrijas ir uzsākusi jaunu iniciatīvu, atbalstot Zemessardzes apakšvienību izveidi kritiskās infrastruktūras objektos. Kritiskās infrastruktūras Zemessardzes apakšvienības paredzēts veidot no kritiskās infrastruktūras objektos strādājošiem zemessargiem, kuru primārais uzdevums būtu nodrošināt kritiskās infrastruktūras drošības un aizsardzības pasākumu īstenošanu valsts apdraudējuma gadījumā

Laika posmā no 2021. līdz 2022. gadam Aizsardzības ministrija piešķir finansējumu Dr.phil. Māra Kūļa un Dr.h.filoz Maijas Kūles pētījumam par Latvijas valsts/sabiedrības vērtībām. Pētījumā ir iekļauti šādi izskatāmie jautājumi:

- 1) Valsts idejas/vērtību un kultūrtelpas stiprināšana, norādot uz vajadzīgām vietām (īpaši uz to, kas var kavēt vai jau kavē Valsts aizsardzības spēkus);
- 2) Tuvo kaimiņvalstu – ar agresīvu ideoloģisku politiku piesātinātām valstīm – raksturīgie ideju, vērtību būvēšanas mehānismi, kāpēc tie sekmējas?
- 3) Valsts idejas vai vērtības un pilsoniskās sabiedrības attīstība, iekļaušanās un saliedētība, un pretējais – atsvešinātība, saliedētības trūkums, demokrātiski politiskā sadrumstalotība.
- 4) Latvija un Eiropas Savienības vērtības.
- 5) Prelimināri ieteikumi Valsts idejas/vērtību nostiprināšanai.

Pētījuma rezultāti būs noderīgi visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas kontekstā, tādējādi pētot sabiedrības gatavību iesaistīties valsts aizsardzības procesos, izzinot sabiedrības kopējās vērtības un attieksmi pret valsti. Iegūtie rezultāti tiktu izmantoti, lai veiktu tālākus secinājumus un formulētu rīcībpolitiku sabiedrības psiholoģiskās noturības stiprināšanā saskaņā ar Valsts aizsardzības koncepcijā noteikto. Tāpat arī rezultāti būs noderīgi darbā ar tādiem jautājumiem kā motivācija iestāties Jaunsardzē/Zemessardzē, militārās karjeras izvēle.

Ar visaptverošu valsts aizsardzību saistītu normatīvo aktu virzība

2021. gada 15. jūnijā stājās spēkā vairāki Aizsardzības ministrijas izstrādātie grozījumi likumos, kuru mērķis ir nodrošināt valsts un sabiedrības funkcionēšanas nepārtrauktību valsts apdraudējuma gadījumā (grozījumi likumā “Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli”⁵, grozījumi Nacionālās drošības likumā⁶, grozījumi Mobilizācijas likumā⁷). Ar grozījumu stāšanās spēkā tiek pilnveidots normatīvais regulējums, sekmējot arī visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas īstenošanu, jo ietvertās izmaiņas likumos skar darbības, lai veidotu noturību pret jebkāda veida krīzēm un lai jebkādos apstākļos tiktu nodrošinātas valsts pamatfunkcijas, vienlaikus nodrošinot iedzīvotāju pamatvajadzības.

⁵ <https://www.vestnesis.lv/op/2021/104.1>

⁶ <https://www.vestnesis.lv/op/2021/104.3>

⁷ <https://www.vestnesis.lv/op/2021/104.2>

Jebkuras krīzes pārvarēšanā ārkārtīgi nozīmīga loma ir valsts kritisko infrastruktūras objektu un pakalpojumu nepārtrauktai darbībai, piemēram, lai nodrošinātu elektroapgādi vai medicīnisko palīdzību, tādējādi ar grozījumiem tiek noteikti kritiskie pakalpojumi un kritiskie finanšu nozares pakalpojumi, kas ir svarīgi valsts un sabiedrības funkcionēšanai, lai valsts apdraudējuma gadījumā nodrošinātu to nepārtrauktību un funkcionēšanu. Vienlaikus tiek noteikti atsevišķu iestāžu darbinieki, amatpersonas, kā arī kritiskās infrastruktūras un kritisko finanšu nozares pakalpojumu sniedzēji, piemēram, Valsts prezidents, Saeimas deputāti, Latvijas Bankas prezidents, Iekšlietu ministrijas sistēmas darbinieki, kas valsts apdraudējuma gadījumā netiktu pakļaujami mobilizācijai, lai turpinātu nodrošināt nepieciešamās valsts pamatfunkcijas. Valsts un sabiedrības funkcionēšanas nepārtrauktība valsts apdraudējuma gadījumā izsludināta izņēmuma stāvokļa laikā, tiktu nodrošināta arī ar pieņemto grozījumu, kas nosaka pienākumu kritiskajam personālam (kritiskajā infrastruktūrā un kritiskajos finanšu nozares pakalpojumos nodarbinātajiem) turpināt nodrošināt ierastās funkcijas, paredzot aizliegumu izbeigt civildienesta attiecības vai uzteikt darba līgumu, kā arī pārtraukt tiešo darba pienākumu pildīšanu jeb “*obligation to work*” (“pienākums strādāt”).

Aizsardzības ministrijas izstrādātie grozījumi Nacionālās drošības likumā ir paplašinājuši kritiskās infrastruktūras klasifikāciju, to papildinot ar D kategoriju. D kategorija aptver kritisko infrastruktūru, kuras iznīcināšana, darbības spēju samazināšana vai kritisko pakalpojumu sniegšanas pārtraukšana būtiski apdraud sabiedrības un valsts drošību izsludināta izņēmuma stāvokļa laikā vai kara laikā. D kategorijā tiktu iekļautas iestādes un komersanti, kuru darbība ir būtiska valsts apdraudējuma pārvarēšanai un sabiedrības pamatpakalpojumu sniegšanai izņēmuma stāvokļa vai kara laikā un līdz ar to būtu nosakāma to darbības nepārtrauktība, tādējādi Aizsardzības ministrija sadarbībā ar nozares ministrijām ir sākusi aktīvu darbu, informējot un apzinot valstij būtisku nozaru vadošo komersantu gatavību pievienoties D kategorijas kritiskajai infrastruktūrai. Ar Aizsardzības ministrijas un nozares ministriju atbalstu D kategoriju pārstāvošā kritiskā infrastruktūra uzsāks plānošanu, lai nodrošinātu nepārtrauktu darbību dažādu krīžu apstākļos.

Nemot vērā, ka viens no visaptverošas valsts aizsardzības uzdevumiem ir aizsardzības stratēģiju pilnveidošana, kas paredz arī Latvijas kritiskās infrastruktūras aizsardzību, valsts pārvaldes institūciju aizsardzību, piegāžu drošību, drošu komunikācijas tīklu uzturēšanu un citus uzdevumus, ar Aizsardzības ministrijas izstrādātajiem grozījumiem Nacionālās drošības likumā tiek noteikta ierobežota pieeja nacionālajai drošībai un valsts aizsardzībai svarīgai informācijai (ģeotelpiskajai informācijai, tehniskajai dokumentācijai un datiem, kā arī citai objektu raksturojošai informācijai) par noteiktiem nekustamā īpašuma objektiem, tādējādi novēršot potenciālu apdraudējumu valsts drošībai. Līdz ar to 2021. gadā Aizsardzības ministrija, sadarbojoties ar saistītajām institūcijām, veica darbu, lai izstrādātu nacionālajai drošībai un valsts aizsardzībai svarīgas informācijas par nekustamā īpašuma objektiem aizsardzības nodrošināšanas kārtību.

2021. gadā tika turpināts darbs pie valsts rezervju sistēmas veidošanas, kas ir vitāli svarīga kā viens no visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas elementiem. Balstoties uz Ministru kabineta 2021. gada 21. janvāra sēdes protokollēmuma, Ekonomikas ministrijai, Satiksmes ministrijai un Zemkopības ministrijai tika dots uzdevums līdz 2021.gada 1.decembrim atbilstoši kompetencei izveidot katrai nozarei atsevišķus stratēģiski nozīmīgu preču, izejvielu, materiālu un prekursoru sarakstus, kuru uzkrājumi veidojami krīzes laikā un kuru aprīte brīvajā tirgū un eksports ir ierobežojams. Ieviešot visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu, par vienu no

prioritārām jomām valsts apdraudējuma gadījumā ir noteikta arī sabiedrības nodrošināšana ar pārtiku. Līdz ar to, lai uzlabotu un aktualizētu kārtību, kādā notiek iedzīvotāju nodrošināšana ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā, Zemkopības ministrija 2021. gada ietvaros izstrādāja jaunu noteikumu projektu “Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā”⁸, kas stājās spēkā 2022. gada 4. martā.

Sabiedrības informēšana par rīcību jebkuras krīzes situācijā

Aizsardzības ministrija 2021. gadā organizēja piecus seminārus Latvijas izglītības pārvalžu un skolu vadībai par Latvijas drošībai un aizsardzībai aktuāliem jautājumiem, kuru mērķis bija iepazīstināt un veidot izpratni par aizsardzības nozares aktualitātēm, skaidrot Latvijas aizsardzības prioritātes, kā arī iepazīstināt ar Nacionālo bruņoto spēku attīstību. Semināros piedalījās Aizsardzības ministrijas, Zemessardzes brigāžu un Jaunsardzes centra vadība, kas semināra dalībniekus informēja par aizsardzības nozares iesaisti Covid-19 pandēmijas apkarošanā, starptautisko un reģionālo ģeopolitikas ietekmi uz Latviju, Zemessardzes aizsardzības spējām un sabiedrības iesaisti, kā arī valsts aizsardzības mācības ieviešanu skolās. Tostarp viena no semināros aplūkotajām tēmām bija arī skolotāju, vecāku un bērnu informētība par rīcību krīzes situācijās. Ņemot vērā epidemioloģisko situāciju, semināri 2021. gadā tika organizēti tiešsaistes formātā, un tajos kopumā piedalījās 160 dalībnieki. Kurzemes reģiona pārstāvjiem seminārs notika 24. februārī, Vidzemes reģiona pārstāvjiem – 21. aprīlī, Rīgas reģiona pārstāvjiem – 11. oktobrī, Latgales reģiona pārstāvjiem – 13. oktobrī, Zemgales reģiona pārstāvjiem – 25. oktobrī.

Arī 2022. gadā Aizsardzības ministrija plāno organizēt seminārus par visaptverošo valsts aizsardzību un Latvijas drošībai aktuāliem jautājumiem ar mērķi iepazīstināt un veidot izpratni par aizsardzības sistēmai būtiskiem jautājumiem, skaidrot valsts aizsardzības stiprināšanas uzdevumus un turpmākās attīstības prioritātes. Kopumā plānoti četri semināri, kas norisināsies Latvijas reģionos laika periodā no 2022. gada maija līdz augustam. Semināra formāts tiks veidots, lai veicinātu savstarpējo dialogu un ikvienam būtu iespēja rast atbildes uz jautājumiem par visaptverošu valsts aizsardzību un drošības izaicinājumiem Latvijā.

Aizsardzības ministrijas “Drošajā teltī” sarunu festivālā LAMPA 2021. gadā tika organizētas vairākas diskusijas, tostarp ar tematiku “Kā krīzi nepadarīt par ikdienu” un “Vai dažādība nozīmē sašķeltību?”, kurās eksperti diskutēja par jautājumiem, kas saistīti ar visaptverošās valsts aizsardzības tematiku.

Diskusijā “Kā krīzi nepadarīt par ikdienu?” eksperti runāja par to, kā risināt ilgstošu krīzi, kā ar to sadzīvot, bet nesarast, un kādas ir aktuālākās Covid-19 izraisītās krīzes laikā gūtās mācības. Diskusijā piedalījās aizsardzības ministrs Dr. Artis Pabriks, Latvijas bankas eksperts Andris Strazds, Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas vadītājs Andris Skride, sociālantropoloģe Agnese Cimdiņa, savukārt moderators bija Kārlis Roķis.

Diskusijā “Vai dažādība ir sinonīms sašķeltībai?” eksperti sprieda par to, kā atrast vienojošos elementus Latvijas valstiskumam, respektējot viedokļu, dzīvesveida un citas dažādības. Tika meklēts risinājums, kā saliedēt sabiedrību kopīgu vērtību aizstāvēšanai laikā, kad pandēmija iezīmējusi sabiedrības sašķeltību, norobežošanas informatīvajos burbuļos un klaji konfliktējošos viedokļos. Diskusijā piedalījās

---

⁸ Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/330448-noteikumi-par-iedzivotaju-nodrosinasanu-ar-partiku-valsts-apdraudejuma-gadijuma>

Sabiedrības integrācijas fonda direktore Zaiga Pūce, Romas katoļu baznīcas arhibīskaps metropolīts Zbignevs Stankevičs, filozofs Artis Svece, politologs Andris Kudors, savukārt moderators bija Mārtiņš Kaprāns.

Arī 2022. gadā Aizsardzības ministrijas “Drošajā teltī” sarunu festivālā LAMPA plānots organizēt visaptverošajai valsts aizsardzībai veltītas diskusijas “Krīze – vai Tu esi tai gatavs?” un “Kāpēc viens nav karotājs?”, kurās šos jautājumus apspriedīs aizsardzības nozares un citu saistīto jomu eksperti.

Aizsardzības ministrija turpināja darbu pie bukleta “Kā rīkoties krīzes gadījumā” popularizēšanas, tādējādi veicinot Latvijas iedzīvotāju individuālo gatavību dažādām krīzes situācijām. Reaģējot uz drošības vides izaicinājumiem un veicinot bukleta “Kā rīkoties krīzes situācijā” pieejamību dažādām mērķauditorijām, Aizsardzības ministrija sadarbībā ar Ārlietu ministriju, Kultūras ministriju un latviešu diasporas virsorganizācijām 2021. gadā izstrādāja bukleta redakciju ārvalstīs dzīvojošiem tautiešiem “**Kā rīkoties krīzes gadījumā, ja dzīvo ārpus Latvijas**”. Buklets tika veidots ar mērķi sagatavot vadlīnijas diasporas rīcībai Latvijas valsts hibrīdā un militārā apdraudējuma pārvarēšanai. Bukletā iekļauta informācija par rīcību krīzes situācijās, uzticamiem informācijas kanāliem par situāciju Latvijā un pasaulē, dezinformācijas riskiem, diasporas rīcību militārā apdraudējuma pārvarēšanai un noderīgu kontaktinformāciju ārvalstīs dzīvojošiem tautiešiem, kuri krīzes vai militāra apdraudējuma gadījumā vēlētos atgriezties Latvijā.

Veicinot sabiedrības informētību par to, kā rīkoties krīzes situācijā, Aizsardzības ministrija 2022. gadā ir laidusi klajā aktualizētu bukleta “Kā rīkoties krīzes gadījumā” versiju, kas papildināta ar praktiskām norādēm drošības stiprināšanai dažāda apdraudējuma gadījumos. Buklets “Kā rīkoties krīzes gadījumā” ir papildināts ar ieteikumiem par to, kā cīnīties ar dezinformāciju un kā sniegt atbalstu valsts aizsardzībai, tāpat tajā iekļauta informācija par to, kā rīkoties artilērijas apšaudes vai aviācijas uzlidojuma laikā, kā arī ķīmiska vai kodolapdraudējuma gadījumā.

Bukleta papildinātā redakcijā latviešu, krievu un angļu valodās pieejama elektroniski aizsardzības nozares ziņu portāla “Sargs.lv” sadaļā “72 stundas”: www.sargs.lv/lv/tema/72stundas Lai informācija par rīcību krīzes situācijās būtu pieejama plašākam iedzīvotājam lokam, buklets drukātā veidā nogādāts Latvijas Pasta nodaļās, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Klientu apkalpošanas centros un Nodarbības valsts aģentūras filiālēs visā Latvijā. Sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju drukātie bukleti tiks nogādāti Latvijas pašvaldībās un izvietoti Valsts un pašvaldību vienotajos klientu apkalpošanas centros, savukārt sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku bukleti tiks nogādāti publiskajās bibliotēkās Latvijas reģionos un augstskolu bibliotēkās. Savukārt sadarbībā ar Latvijas Pastu 2022. gada maijā bukletus plānots piegādāt arī teju 60 tūkstošiem Latvijas senioru, kuri ikmēneša pensiju saņem savās dzīvesvietās ar pastnieka starpniecību.

2021. gadā Aizsardzības ministrija veica ikgadējo sabiedriskās domas aptauju “Latvijas iedzīvotāju viedoklis par valsts aizsardzības jautājumiem”, kurā tika iekļauti jautājumi par visaptverošu valsts aizsardzību. Pētījuma dati liecina, ka apgalvojumam “Ikvienam valsts iedzīvotājam ir jāzina, kas viņam/-ai jā dara un ko viņš/-a var darīt militāra konflikta gadījumā” piekrīt 86% aptaujāto.

Apgalvojumam “Es justos drošāk ikdienā, ja skaidri zinātu, kas man jā dara militāra konflikta gadījumā” – piekrīt 78%. Taču uz apgalvojumu “Es zinu, kas man būtu jā dara militāra konflikta gadījumā” – atbildi zina tikai 22%, nezina 67%, savukārt 10.6% grūti atbildēt.

To, ka iedzīvotājiem militāru draudu gadījumā varētu likt justies drošāk informācijas, zināšanu un iemaņu par to, ko darīt krīzes vai militārā konflikta gadījumā,

Aizsardzības ministrija, veicinot inovācijās balstītu sadarbību ar Latvijas augstskolām militārās zinātnes jomā, 2021.gadā noslēgusi līgumu par investīcijām Irbenes radioteleskopa infrastruktūras uzturēšanā. 2021. gadā Aizsardzības ministrija investēja radioteleskopa darbībā 350 tūkst. euro. No tās budžeta finansējuma.

Lai apzinātu NBS iespējas bezpilota vadāmo lidaparātu spēju turpmāku attīstību, Aizsardzības ministrija un NBS 2021. gada 29. martā rīkoja **inovāciju pasākumu**. Pasākumā piedalījās 103 reģistrēti dalībnieki/interesenti. Pēc pasākuma norises tika iesūtītas idejas projektiem turpmākai vērtēšanai no kuriem tālākā sadarbība turpinājās ar 9 komersantiem.

Pulcējot Latvijas lielākos aizsardzības nozares industrijas pārstāvjus – lielos un mazos komersantus, tāpat arī universitātes un zinātniskos institūtus, Ādažu militārajā bāzē notika **Industrijas diena 2021**. 2021.gadā ekspozīcijas un standus 38 demonstrēja dalībnieki.

2021.gada 26. maijā Ādažu poligonā notika "Patria" jaunā 6x6 transportlīdzekļa prototipa prezentācija. 2021. gada 15. jūnijā Ministru kabinets apstiprināja informatīvo ziņojumu "Par 6x6 bruņutransportieru iegādi Taktiskās mobilitātes spējas attīstības ietvaros.

2021. gada 20. maijā tika atjaunots sadarbības līgums ar Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federāciju, pilnveidojot Aizsardzības ministrijas un industrijas savstarpējās sadarbības mehānismus, tostarp nodrošinot konsultācijas aizsardzības nodrošinājuma un spēju attīstības projektu izstrādāšanā un ieviešanā.

Tāpat kā citus gadus, arī 2021. gadā turpināja pieaugt aizsardzības industrijas bāze - būtiski palielinājies to uzņēmumu skaits, kuriem izsniegta Aizsardzības ministrijas licence darbam ar militārām precēm. Pagājušajā gadā skaits pieaudzis par 10% (7 komersanti). Tāpat pieaug arī interese par militārā ražotāja sertifikātu saņemšanu.

Lai paātrinātu inovatīvu risinājumu ieviešanu NBS un veicinātu nacionālās industrijas atbalstu jaunu produktu izstrādē, 2021. gadā darbu uzsāka Nacionālās aizsardzības akadēmijas Aizsardzības tehnoloģiju un inovāciju centrs.

2021.gadā tika turpināts darbs pie 5G testa centra projekta attīstības Ādažu militārajā bāzē sadarbībā ar SIA LMT.

Valstiskuma pamatu pasniegšana Latvijas skolās un sabiedrības izglītošana

Valsts aizsardzības mācība Latvijas vidējās izglītības iestādēs kā obligāts mācību priekšmets plānota no 2024. gada 1. septembra. Valsts aizsardzības mācība pašlaik (2021./2022. mācību gadā) tiek apgūta 97 Latvijas skolās. Šis skolu tīkls tiek katru gadu paplašināts, lai gan skolas, gan mācībspēki, sākot ar 2024./2025. mācību gadu, spētu kvalitatīvi nodrošināt valsts aizsardzības mācības apguvi pilnīgi visās Latvijas skolās. Lielākais izaicinājums mācību procesam 2020./2021. mācību gadā bija Covid-19 pandēmija, kas liedza organizēt klātienē nodarbības un valsts aizsardzības mācības nometni 10.klasi beigušajiem jauniešiem.

Valsts aizsardzības mācības nometnēs jaunieši apgūst zināšanas un iemaņas, kuras mācību gada laikā izglītības iestādes telpās un teritorijā nav iespējams īstenot, piemēram, orientēšanos, topogrāfiju, šaušanu ar mazkalibra ieroci. Dalība šajās nometnēs ir brīvprātīga. Neskatoties uz minētajiem Covid-19 radītajiem sarežģījumiem, Jaunsardzes centram 2021. gada vasarā izdevās veiksmīgi organizēt valsts aizsardzības mācības nometni 11.klasi beigušajiem jauniešiem, ievērojot visus Covid-19 ierobežošanai noteiktos pasākumus. Šajā nometnē piedalījās 45 izglītojamie.

Ilgspējīgas militārās jomas izglītības sistēmas veidošanas ietvaros 2021. gada jūlijā tika atklāta Pulkveža Oskara Kalpaka profesionālā vidusskola. Skola līdz 2023. gadam darbosies Kandavas Lauksaimniecības tehnikuma telpās, kamēr mācību vajadzībām tiek renovēta un pielāgota Rudbāržu muižas ēka. 2021. gadā skolā tika uzņemti 30 audzēkņi, kuri apgūst jaunākā militārā instruktora profesiju, papildus attīstot līderības, kritiskās domāšanas, argumentācijas prasmes, kā arī pastiprināti mācoties inženierzinātnes priekšmetus, angļu valodu, fizisko sagatavotību un militāro mācību.

Saskaņā ar deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 202.punktā minēts, ka Artura Krišjāņa Kariņa vadītais Ministru kabinets ievieš visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu un līdz 2022. gadam izstrādās un noteiks katras nozares ministrijas lomu valsts aizsardzības sistēmā, nodrošinot atbalstu NBS valsts militārās aizsardzības īstenošanā, kā arī sabiedrības funkcionēšanai krīzes un kara laikā. Ministru līmeņa darba grupas visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas izstrādei un nepieciešamās rīcības noteikšanai darba grupas noteikto visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas rīcības virzienu izpilde līdz šim tika veikta valsts sekretāru formāta darba grupā. Vienlaikus visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas procesā tika konstatēts, ka valsts sekretāru līmeņa darba grupas risināmo jautājumu un veicamo uzdevumu loks ir plašs un ir nepieciešams veidot formātu, kurā tiek sektorāli vērtēti dažādi visaptverošas valsts aizsardzības elementi atbilstoši Ziemeļatlantijas alianses noteiktajām vadlīnijām noturīguma veicināšanai, valsts civilās aizsardzības un militārās aizsardzības prioritātēm, kā arī cita veida krīzes situācijām, kuras eventuāli var būtiski ietekmēt vitālo (kritisko) pakalpojumu sniegšanu, sabiedrības, valsts un tautsaimniecības nepārtrauktību. Līdz ar to 2022. gadā tiek izveidota par konkrētiem visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas jautājumiem un uzdevumiem pārraugoša valsts sekretāru (vai to vietnieku) darba grupa, kuras uzdevums ir pārraudzīt tematisko apakšgrupu darbu, kā arī izvīrīt tām risināmos jautājumus un uzdevumus turpmākajai visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanai. Darba grupas tematiskajās apakšgrupās tiek paredzēts noteikt atbildīgo nozaru ministriju, to pārraudzības vai padotības iestāžu, nozaru regulatoru, kritiskās infrastruktūras pārstāvju, vitālo pakalpojumu sniedzēju un nevalstisko organizāciju līdzdalību, lai nodrošinātu visaptverošu apakšgrupas jautājumu loka attīstību noturīguma un kontinuitātes veicināšanai un nodrošināšanai dažādu militāra un nemilitāra rakstura krīžu gadījumos. Regulārs šāda veida valsts sekretāru līmeņa darba grupas formāts ļaus savlaicīgi identificēt nozaru nepietiekamības un visaptverošas valsts aizsardzības ieviešanas procesa starpresoru implikācijas, kā arī veicinās ekspertu līmeņa darbu un uzdevumu izpildi. Darba grupa un tās apakšgrupas darbosies Nacionālās drošības likuma 23.⁵ pantā noteikto uzdevumu un funkciju ietvaros.

Aizsardzības ministrija kā koordinējošā institūcija ar savu ekspertīzi turpina veikt visaptverošas valsts aizsardzības sistēmas pamatu ieviešanu. 2022. gada ietvaros plānots sevišķu uzmanību vērēt uz visaptverošas valsts aizsardzības stratēģiskās vadības un pārvaldības specifikāciju, dažādu krīzes vadības mācību organizēšanu, kā arī rezervju sistēmas veidošanu un piegāžu drošību (t.sk. ārpus aizsardzības sektora). Vienlaikus, reaģējot uz aktuālo drošības situāciju gan reģionā, gan pasaulē, Aizsardzības ministrija 2022. gadā ar visaptverošu valsts aizsardzību saistītās aktivitātēs plāno akcentēt gatavību karam – izspēlējot ar kara situāciju saistītus scenārijus un nepieciešamās rīcības dažādās mācībās, kas paredzētas gan Ministru

kabineta līmenī, gan pašvaldībām, gan atsevišķām nozarēm. Paralēli ir papildināts buklets “Kā rīkoties krīzes gadījumā” ar informāciju par to, kā rīkoties artilērijas apšaudes vai aviācijas uzlidojuma laikā, kā arī ķīmiska vai kodolapdraudējuma gadījumā. Vienlaikus 2022. gadā publicēšanai tiek gatavota Pretošanās doktrīna. Tāpat, ņemot vērā pastiprinātu interesi no iedzīvotājiem, iestādēm un uzņēmumiem par gatavību krīzes situācijām un rīcību apdraudējuma situācijās, Aizsardzības ministrija 2022. gadā iespēju robežās plāno organizēt dažādus informatīvos seminārus un apmācības par aktuālo drošības situāciju, rīcību apdraudējuma gadījumā un nozaru noturību.

Ministru prezidenta biedrs, aizsardzības ministrs

Dr. Artis Pabriks

Valsts sekretārs

Jānis Garisons

I.Rublevska
67335088
Ieva.Rublevska@mod.gov.lv